

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 25 april 2005

B 4647-04

KLAGANDE

Riksåklagaren

MOTPART

LE

Offentlig försvarare och ombud: advokaten NS

SAKEN

Miljöbrott

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten över Skåne och Blekinge, avd. 1, dom den 14 oktober 2004

i mål B 1659-03

_____

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

För försvaret av LE i Högsta domstolen tillerkänns NS ersättning av allmänna medel med trettioentusenåttahundranittioåtta (31.898) kr, varav 20.160 kr avser arbete, 6.506 kr tidspillan och 5.232 kr utlägg. Denna kostnad skall stanna på staten. Av ersättningen utgör 6.380 kr mervärdesskatt.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen dömer LE för grovt miljöbrott till ett fängelsestraff. Även för det fall att brottet inte bedöms som grovt har riksåklagaren yrkat att påföljden bestäms till fängelse.

LE har bestritt ändring.

DOMSKÄL

Hovrättens dom har överklagats av riksåklagaren såvitt gäller brottsrubricering och påföljd. Högsta domstolens prövning av målet begränsas därmed genom bestämmelserna i 51 kap. 23 a § och 55 kap. 15 § rättegångsbalken. Det betyder att Högsta domstolen skall utgå från den bedömning i skuldfrågan som hovrätten gjort i målet.

Den gärning som alltså skall bli föremål för prövningen kan sammanfattas på följande vis. LE har tagit farligt avfall i form av bekämpningsmedel/fenoxisyror, burkar med färgrester och spillolja tillsammans med trädgårdsavfall och dylikt till en plats bredvid Hasslarpsån och där satt eld på detta avfall. Före eldningen

har han på platsen hållt ut farligt avfall i form av bekämpningsmedel och spillolja. Det är inte fastställt vilka kvantiteter farligt avfall det varit fråga om i vidare mån än att det rör sig om en beaktansvärd mängd sådant avfall. En här aktuell fenoxisyra, 2,4,5-triklorfenoxisyra (mest känd under beteckningen hormoslyr) är förbjuden i Sverige sedan år 1977. Det är inte utrett vilka skador som kan ha uppkommit, men det har vid eldningen skett en förorening av mark, vatten och luft och LEs handlande har typiskt sett medfört risk för miljöskadlig effekt. LE har agerat med full visshet om vad han gjort och varit fullt medveten om farligheten i sitt handlande.

Riksåklagaren har i första hand gjort gällande att brottet skall anses som grovt. Som exempel på omständigheter som kan föranleda att ett miljöbrott bedöms som grovt anges i 29 kap. 1 § andra stycket miljöbalken att det har vållat eller kunnat vålla varaktiga skador av stor omfattning eller gärningen annars varit av särskilt farlig art. Enligt riksåklagaren har LEs brott varit av särskilt farlig art, och det har då åberopats särskilt hans uppsåtliga handlande och nonchalans när det gäller ämnenas farlighet samt att dessa ofullständigt förbränts under okontrollerade former och att det då bildats dioxiner som är bland de giftigaste ämnen vetenskapen hittills identifierat.

Den gärning som hovrätten funnit styrkt avser beaktansvärda mängder farligt avfall, låt vara att avfallsmängden är föremål för stor osäkerhet. De ämnen som vid förbränning kunnat bilda dioxiner har dock bara varit en del av det farliga avfallet. Det går inte att med säkerhet säga att just faran med dioxiner i detta fall skall medföra att gärningen skall anses ha varit av särskilt farlig art. Inte heller omständigheterna i övrigt medför att brottet bör bedömas som grovt. Med de angivna utgångspunkterna får det också anses att underlag saknas för att betrakta straffvärdet som högre än ett par månaders fängelse.

I andra hand har riksåklagaren gjort gällande att brottet bör betraktas som ett s.k. artbrott och LE dömas till fängelse. Det har därvid åberopats att det i förarbetena till miljöbalken uttalats att vissa gärningar bör anses vara av så allvarlig art att det kan finnas skäl att döma till en frihetsberövande påföljd även om detta inte är motiverat enbart på grund av straffvärdet eller den tilltalades tidigare brottslighet. Som exempel har då nämnts att uppsåtligen hålla ut farliga kemikalier och att uppsåtligen göra sig skyldig till betydande överutsläpp för ekonomisk vinnings skull. (Se prop. 1997/98:45 del 1 s. 528.)

Vid bedömningen av frågan om ett brott skall anses vara av den arten att det föreligger en presumtion för fängelsestraff är det av avgörande betydelse om allmänpreventiva hänsyn kan anses göra sig gällande med särskild styrka. Högsta domstolen har bl.a. i rättsfallen NJA 1992 s. 190, 1999 s. 561, 2002 s. 265 och 2003 s. 307 behandlat motsvarande fråga beträffande andra brottstyper. Av rättsfallen framgår att lagstiftarens uppfattning är av förstahandsbetydelse men också att det vid sidan av brottstypen ofta är brottslighetens karaktär och omständigheterna kring brottet som skall tillmätas betydelse när man avgör om detta är av den arten att fängelse bör ådömas. Beroende på presumptionens styrka har straffvärdet i det särskilda fallet ibland tillagts avgörande vikt.

Uppsåtligt eller grovt vårdslöst handhavande av farliga kemikalier på sådant sätt att allvarliga risker kan uppkomma för omgivningen tillhör utan tvekan de brottstyper som det ter sig särskilt angeläget att motverka. Även andra faktorer – såsom att brott av det slaget kan vara svåra att upptäcka och att fängelsestraff på detta område kan ha större preventiv betydelse än i många andra sammanhang – talar för att det bör finnas en viss presumtion för fängelsestraff. Det anförda ger emellertid inte ens i belysning av det förut berörda motivuttalandet underlag för

att betrakta presumtionen som så stark vid denna typ av brott att den gör sig gällande redan i ett fall som det förevarande.

Med hänsyn till det anförda skall hovrättens domslut fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Regner (referent), Lundius,
Lindeblad och Widebeck

Föredragande revisionssekreterare: Wikström